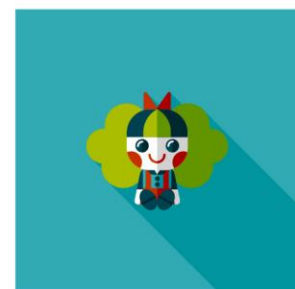
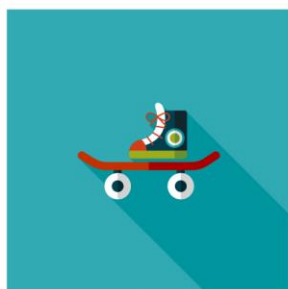
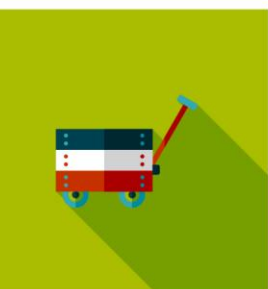
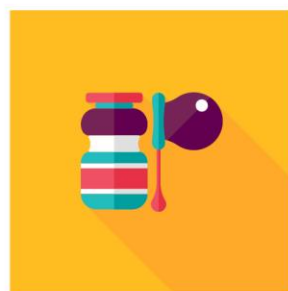
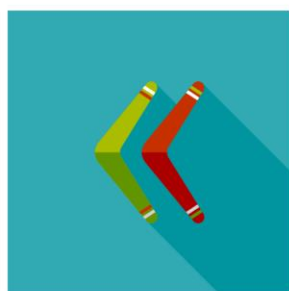
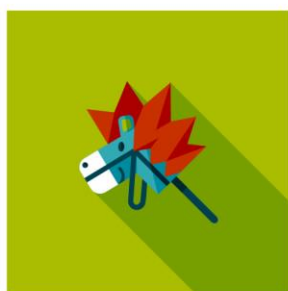

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

INFORMACJA o wynikach kontroli bezpieczeństwa zabawek

Warszawa, grudzień 2015 r.

INFORMACJA

o wynikach kontroli bezpieczeństwa zabawek

Termin: I - III kwartał 2015 rok

Kontrolujący w ramach planu:

- I kwartał: 13 wojewódzkich inspektorów Inspekcji Handlowej z dolnośląskiego, kujawsko-pomorskiego, lubelskiego, lubuskiego, małopolskiego, opolskiego, podkarpackiego, podlaskiego, warmińsko-mazurskiego, śląskiego, świętokrzyskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego.
- II kwartał: 8 wojewódzkich inspektorów Inspekcji Handlowej z dolnośląskiego, kujawsko-pomorskiego, lubelskiego, lubuskiego, łódzkiego, warmińsko-mazurskiego, świętokrzyskiego i wielkopolskiego.
- III kwartał: 8 wojewódzkich inspektorów Inspekcji Handlowej: z małopolskiego, mazowieckiego, opolskiego, podlaskiego, podkarpackiego, pomorskiego, śląskiego i zachodniopomorskiego.

Ponadto poza planem **na zlecenie Prezesa UOKiK** w III kwartale kontrolę zabawek przeprowadził Wojewódzki Inspektor Inspekcji Handlowej w Łodzi; a w ramach działań własnych: Wojewódzki Inspektor Inspekcji Handlowej w Lublinie.

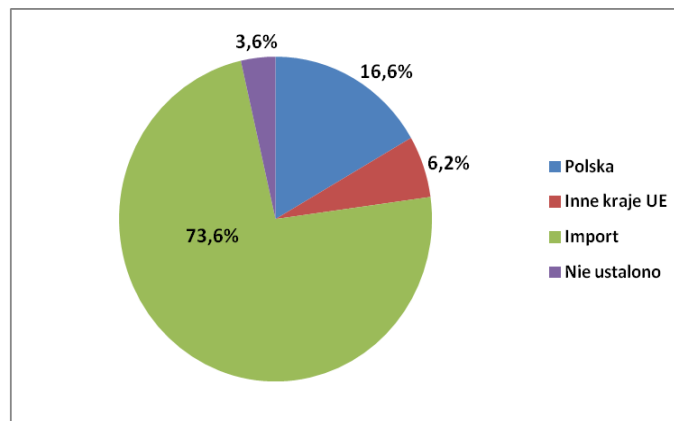
Cel kontroli: sprawdzenie i ocena, czy wprowadzone do obrotu zabawki (w tym zabawki oferowane przez Internet) spełniają wymagania określone w przepisach rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla zabawek¹. Ponadto w trakcie kontroli zostały sprawdzone zabawki zasilane energią elektryczną, wprowadzone do obrotu po 24 maja 2013 r. Tego rodzaju zabawki dodatkowo podlegają przepisom rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 8 maja 2013 r. w sprawie zasadniczych wymagań dotyczących ograniczenia niektórych niebezpiecznych substancji w sprzęcie elektrycznym i elektronicznym².

Zakres podmiotowy kontroli: kontrolami objęto 322 przedsiębiorców, w tym:

- 145 sprzedawców hurtowych,
- 140 placówek sprzedaży detalicznej (w tym 11 sklepów wielkopowierzchniowych),
- 26 importerów,
- 10 producentów,
- 1 pierwszego dystrybutora.

Zakres przedmiotowy kontroli: skontrolowano 2 674 zabawki.

Wykres 1. Pochodzenie skontrolowanych zabawek

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji wojewódzkich inspektoratów Inspekcji Handlowej.

¹ Dz. U. z 2011 r. Nr 83, poz. 454, ze zm., dalej: rozporządzenie MG.

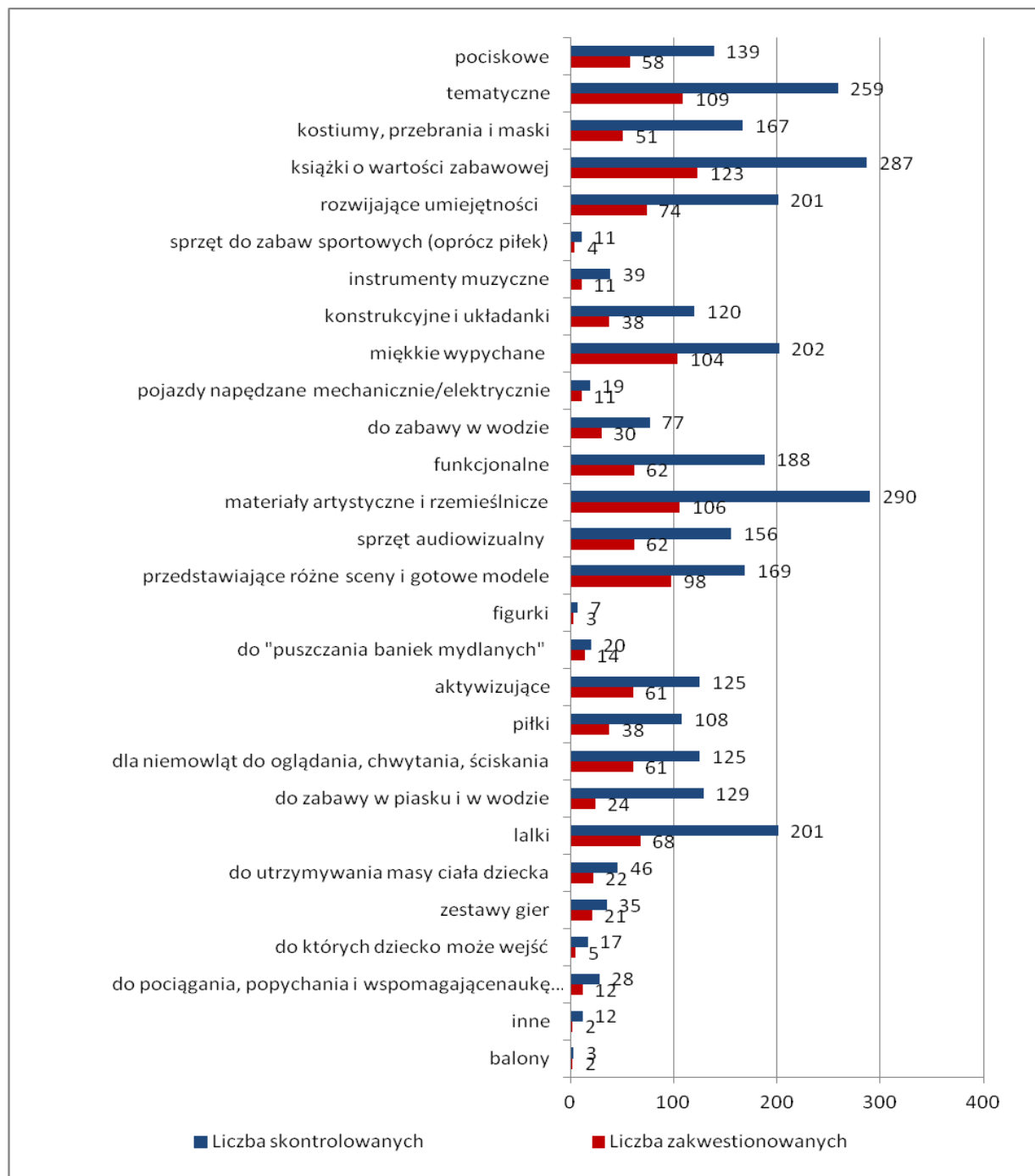
² Dz. U. z 2013 r., poz. 547, dalej: rozporządzenie RoHS II.

Wyniki kontroli: łącznie zakwestionowano 1 027 zabawek (38,4 proc. ogółu skontrolowanych).

Spośród ogółu zakwestionowanych zabawek 87,5 proc. nie spełniało wymagań formalnych, np. na zabawce nie było adresu producenta.

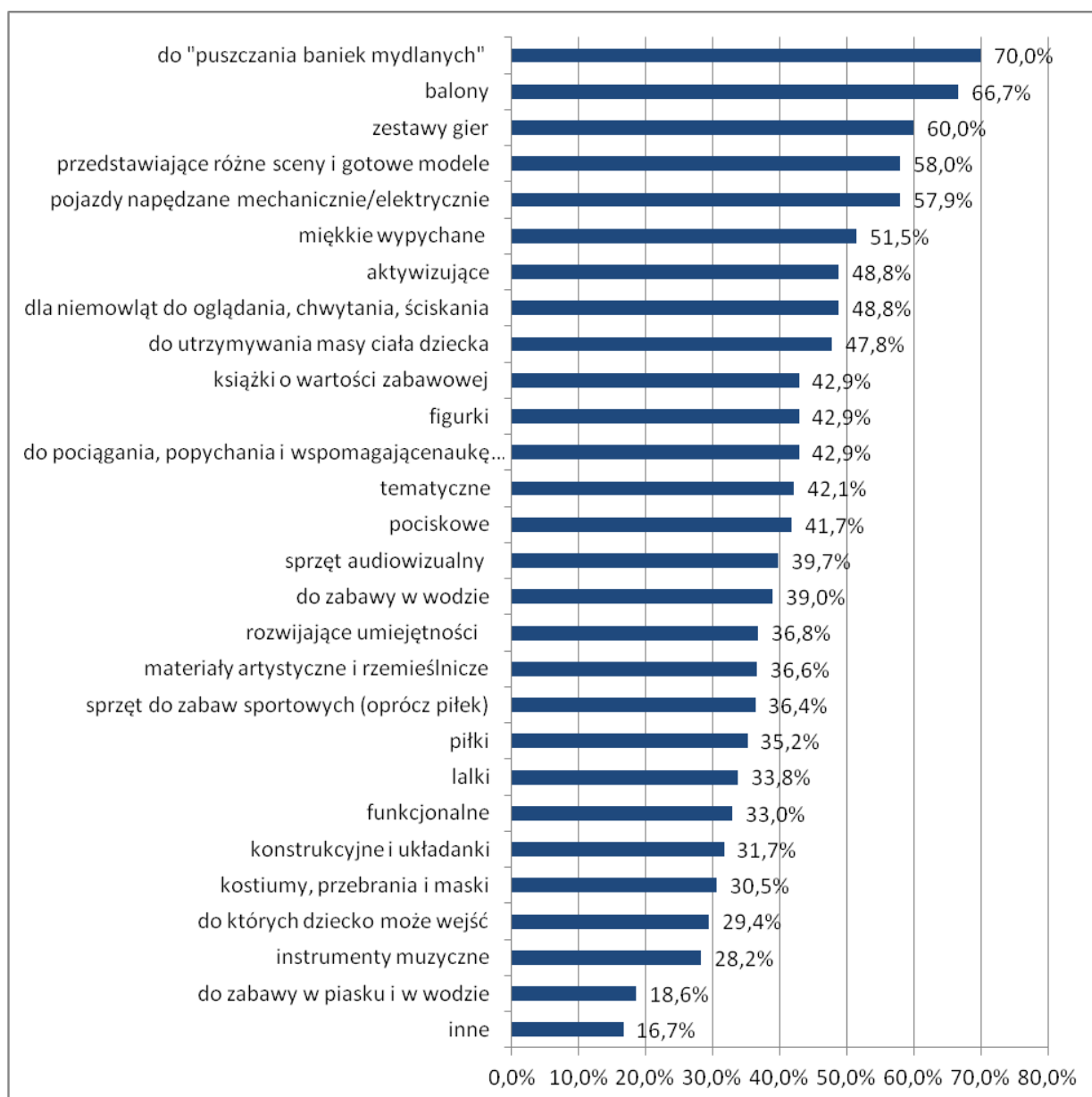
Kontrolą objęto następujące kategorie zabawek: aktywizujące (ruchowe), balony, dla niemowląt do oglądania, chwytania, ściskania, do puszczania baniek mydlanych, do których dziecko może wejść, do pociągania, popychania i wspomagające naukę chodzenia, do utrzymywania masy ciała dziecka, do zabawy w piasku i w wodzie, do zabawy w wodzie, figurki, funkcjonalne, instrumenty muzyczne, konstrukcyjne i układanki, kostiumy, przebrania i maski, książki o wartości zabawowej, lalki, materiały artystyczne i rzemieślnicze, miękkie wypychane, piłki, pociskowe, pojazdy napędzane mechanicznie/elektrycznie, przedstawiające różne sceny i gotowe modele, rozwijające umiejętności, sprzęt audiowizualny, sprzęt do zabaw sportowych, tematyczne, zestawy gier.

Wykres 2. Liczba zabawek skontrolowanych i zakwestionowanych w poszczególnych kategoriach.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji wojewódzkich inspektoratów Inspekcji Handlowej.

Wykres 5. Odsetek zabawek zakwestionowanych w poszczególnych kategoriach.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji wojewódzkich inspektoratów Inspekcji Handlowej.

Stwierdzone niezgodności w zakresie formalnym dotyczyły głównie:

- braku danych producenta – w 304 przypadkach,
- braku deklaracji zgodności – w 286 przypadkach,
- nieprawidłowo sporządzonej deklaracji zgodności – w 256 przypadkach,
- niezasadnego umieszczenia ostrzeżenia „0-3” – w 240 przypadkach,
- braku danych importera – w 222 przypadkach.

Spśród skontrolowanych zabawek 178 było oferowanych w sprzedaży przez Internet. W przypadku 73 zabawek (41,0 proc.) stwierdzono brak widocznych na stronach internetowych ostrzeżeń, od których zależy decyzja o zakupie zabawki³. W trakcie kontroli przedsiębiorcy podjęli dobrowolne działania naprawcze, uzupełniając brakujące informacje na stronach.

³ § 8 ust. 8 rozporządzenia MG

Badania laboratoryjne: zakres badań laboratoryjnych obejmował sprawdzenie spełniania wymagań bezpieczeństwa i właściwości chemicznych⁴ określonych dla poszczególnych kategorii zabawek w rozporządzeniu MG oraz następujących normach zharmonizowanych:

- a) EN 71-1:2014 (PN-EN 71-1:2015-01) „Bezpieczeństwo zabawek. Część 1: Właściwości mechaniczne i fizyczne”(dalej: PN-EN 71-1),
- b) EN 71-2:2011+A1:2014 (PN-EN 71-2+A1:2014-06) „Bezpieczeństwo zabawek. Część 2: Palność”,
- c) EN 71-3:2013+A1:2014 (PN-EN 71-3+A1:2014-12) „Bezpieczeństwo zabawek -- Część 3: Migracja określonych pierwiastków”,
- d) EN 71-8:2011 (PN-EN 71-8:2012) „Bezpieczeństwo zabawek: Część 8: Zabawki aktywizujące przeznaczone do użytku domowego”,
- e) EN 62115:2005 ze zmianami A2:2011+A11:2012+A12:2015 (PN-EN 62115:2005 ze zmianą A2:2011+A11:2012+A12:2015) „Zabawki elektryczne. Bezpieczeństwo użytkowania”.

Podmioty badające: Specjalistyczne Laboratorium Badania Zabawek UOKiK w Lublinie (w zakresie punktów a-e) oraz Specjalistyczne Laboratorium Produktów Włókienniczych i Analizy Instrumentalnej UOKiK w Łodzi (pod kątem występowania: ftalanów - negatywnie wpływających na układ rozrodczy dzieci, formamidu - działającego szkodliwie na rozrodczość, fenolu - działający mutagennie na komórki rozrodcze oraz benzenu – działający mutagennie na komórki rozrodcze, rakotwórczo, drażniąco na skórę i oczy).

Wyniki badań laboratoryjnych: łącznie przebadano 435 próbek zabawek, z czego w 141 próbkach stwierdzono niezgodności w zakresie konstrukcji, wykonania bądź właściwości chemicznych zastosowanych materiałów (32,4 proc. zbadanych).

W Specjalistycznym Laboratorium Badania Zabawek w Lublinie przeprowadzono łącznie badania 313 próbek zabawek, stwierdzając niezgodności w zakresie konstrukcji, wykonania i zastosowanych materiałów w 118 próbkach (37,1 proc. ogółu zbadanych).

Ponadto zbadano 33 próbki zabawek pod kątem migracji metali ciężkich⁵, stwierdzając w 1 zabawce (miękkich klockach, wykonanych z ceratopodobnego materiału) przekroczoną wartość graniczną migracji **kadm** (Cd) z materiału zabawki (3,0 proc. zbadanych).

Najczęściej pojawiające się niezgodności polegały na:

- występowaniu lub pojawieniu się podczas badań małych elementów mieszczących się całkowicie w cylindrze do badania małych części, mogących powodować udławienie lub uduszenie dziecka (m.in. w grzechotkach, zabawkach do pchania wspomagających naukę chodzenia, samochodzikach, zabawce do sortowania);
- zaniżonej grubości folii opakowania, co stwarza ryzyko asfiksji⁶;
- pęknięciu szwu zabawki miękkiej wypchanej, w wyniku czego powstał dostęp do wypełnienia z materiału włóknistego znajdującego się wewnątrz zabawki, co stworzyło ryzyko udławienia;
- łatwym dostępem do baterii, co w przypadku ich połamania i wycieku z baterii substancji chemicznych stwarza ryzyko zatrucia lub poparzenia przełyku, czy też organów wewnętrznych dziecka;
- zawyżonym poziomie ciśnienia akustycznego emisji dźwięku, co stwarza ryzyko uszkodzenia słuchu dziecka⁷ (m.in. w zabawce interaktywny telefon, zabawce karabinie i grzechotce);

⁴ Właściwości chemiczne dla zabawek określone są w pkt 3 „Szczegółowe wymagania w zakresie właściwości chemicznych” Załącznika nr 1 „Szczegółowe wymagania bezpieczeństwa” do rozporządzenia MG.

⁵ Zgodnie z normą PN-EN 71-3+A1:2014-12 „Bezpieczeństwo zabawek -- Część 3: Migracja określonych pierwiastków”.

⁶ Niedobór powietrza w drogach oddechowych (pkt. 3.4 normy PN-EN 71-1)

- nieprawidłowym zadziałaniu zabawki podczas badania (złożeniu się)⁸, co w tym przypadku stwarzało ryzyko zmiążdżenia, skaleczenia lub przytrzaśnięcia palców dziecka w trakcie zabawy (w zabawkach wózkach spacerowych i głębokich);
- niewłaściwych odstępach między kołami a częściami ramy hulajnogi, niewystarczającej wytrzymałości trzonu kierownicy oraz zaniżonej średnicy końcówek uchwytów dla rąk, mogących przyczynić się do powstania obrażeń fizycznych dziecka.

W Specjalistycznym Laboratorium Produktów Włókienniczych i Analizy Instrumentalnej w Łodzi przeprowadzono łącznie 122 badania laboratoryjnych zabawek. Pod kątem występowania ftalanów zbadano 74 próbki, stwierdzając przekroczenie dopuszczalnego stężenia tych substancji w 23 zabawkach (31,1 proc zbadanych).

Ftalan to substancje chemiczne (plastyfikatory) dodawane do wyrobów wykonanych z tworzyw sztucznych, szczególnie z PVC, w celu ich zmiękczenia.

Ftalan bis(2-etyloheksylu) (DEPH), ftalany dibutyłu (DBP), ftalany benzylu butylu (BBP) nie mogą być stosowane w zabawkach jako substancje lub w mieszaninach, w stężeniach większych niż 0,1% w stosunku do masy z dodatkiem plastyfikatorów⁹. Ftalany: ftalany diizononylu (DINP), ftalany diizodecyłu (DIDP), ftalany di-n-oktylu (DNOP) nie mogą być stosowane jako substancje lub w mieszaninach, w stężeniach większych niż 0,1% w stosunku do masy z dodatkiem plastyfikatorów, w zabawkach, które mogą być wkładane przez dzieci do ust¹⁰.

Ftalan głównie wykrywane są w lalkach z miękkimi głowami, figurkach, zabawkach dla niemowląt do oglądania, chwytania, ściskania (np. typu piszczki), piłkach, zabawkach skakankach.

Najczęściej wykrywanym ftalanem jest: ftalan bis(2-etyloheksylu) (DEPH), sklasyfikowany jako substancja wpływająca szkodliwie na rozrodczość¹¹ (może działać szkodliwie na płodność lub może działać szkodliwie na dziecko w łonie matki). Najwyższe wykryte stężenie wyniosło 44,4% (lalka z miękką głową).

Rzadziej wykrywany jest ftalan dibutyłu (DBP) również sklasyfikowany jako substancja wpływająca szkodliwie na rozrodczość¹² (może działać szkodliwie na dziecko w łonie matki lub możliwe jest ryzyko upośledzenia płodności). Najwyższe wykryte stężenie wyniosło 52,7% (piłka).

Pod kątem występowania formamidu i fenolu zbadano po 10 próbek, nie wykrywając tej substancji w żadnej ze zbadanych próbek. Pod kątem występowania benzenu zbadano 8 próbek, nie wykrywając tej substancji w żadnej ze zbadanych próbek.

Działania Inspekcji Handlowej: w przypadku niezgodności o charakterze formalnym, które można łatwo wyeliminować, inspektorzy IH wystąpili do przedsiębiorców, odpowiedzialnych za

⁷ W normie PN-EN 71-1 „Bezpieczeństwo zabawek. Część 1: Właściwości fizyczne i mechaniczne” określone są dopuszczalne poziomy ciśnienia emisji dźwięku m.in. przez zabawki bliskouszne, grzechotki i zabawki do ściskania, zabawki wykorzystujące kapiszony.

⁸ W normie PN-EN 71-1 „Bezpieczeństwo zabawek. Część 1: Właściwości fizyczne i mechaniczne” określone są wymagania dot. konstrukcji, a także przeprowadzania badań zabawek w formie wózków spacerowych i głębokich.

⁹ Poz. 51 załącznika XVII „Ograniczenia dotyczące produkcji, wprowadzania do obrotu i stosowania niektórych niebezpiecznych substancji, mieszanin i wyrobów” do rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniającego dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylającego rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (Dz. Urz. UE L 136/3 z 29.05.2007, ze zm.), dalej REACH.

¹⁰ Poz. 52 załącznika XVII „Ograniczenia dotyczące produkcji, wprowadzania do obrotu i stosowania niektórych niebezpiecznych substancji, mieszanin i wyrobów” do REACH.

¹¹ Rozporządzenie (WE) nr 1272/2008 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniającego i uchylającego dyrektywy 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 (Dz. Urz. UE L 353 z 31.12.2008, str. 1, ze zm.), dalej: rozporządzenie CLP.

¹² Rozporządzenie CLP.

wprowadzenie zabawki do obrotu, z wnioskiem o podjęcie dobrowolnych działań¹³ łącznie 857 razy (w 495 przypadkach podmioty podjęły działania - szczegółowe informacje dostępne są w wojewódzkich inspektoratach Inspekcji Handlowej).

Działania UOKiK: w przypadku 122 zabawek inspektorzy IH skierowali do Prezesa UOKiK akta kontroli z wnioskiem o wszczęcie postępowania administracyjnego. W okresie od stycznia do września br. Prezes UOKiK wszczął 176 postępowań.

Wnioski: porównując z kontrolą zabawek przeprowadzoną w analogicznym okresie 2014 roku, należy stwierdzić niewielki wzrost odsetka stwierdzonych nieprawidłowości o 1,4 ppkt. Podczas poprzednich kontroli zakwestionowano łącznie 36,0 proc. objętych sprawdzeniem zabawek.

W przypadku niezgodności o charakterze formalnym najczęściej kwestionowano brak danych producenta i importera. Ta niezgodność jest ciągle wykrywana od początku obowiązywania przepisów. Kolejnym wymaganiami naruszonymi stale przez przedsiębiorców jest nieprawidłowe sporządzenie deklaracji zgodności, mimo, że obowiązek jej wystawiania dla zabawek istnieje od 20 lipca 2011 r. W przypadku zabawek elektrycznych, deklaracje zgodności najczęściej nie zawierają odniesienia do właściwej normy zharmonizowanej PN-EN 62115:2005 „Zabawki elektryczne. Bezpieczeństwo użytkownika” oraz nie wskazują, że spełniają wymagania wynikające z rozporządzenia RoHS II, obowiązującego od 24 maja 2013 r. Może to oznaczać brak przeprowadzenia stosownych badań na zgodność z tymi wymaganiami, a w rezultacie niezapewnienie odpowiedniego poziomu ochrony środowiska przed szkodliwymi substancjami jakie mogą występować w zabawkach zasilanych energią elektryczną.

Przedsiębiorcy niezasadnie umieszczają ostrzeżenie „0-3” na zabawkach, które z założenia przeznaczone są dla dzieci poniżej 3 roku życia, tj.: na zabawkach dla niemowląt do oglądania, chwytania, ściskania, zabawkach do pociągania, popychania i wspomagających naukę chodzenia, zabawkach do zabawy w piasku i w wodzie, zabawkach miękkich wypchanych, zabawkach rozwijających umiejętności. Należy podkreślić, że w normie PN-EN 71-1 „Bezpieczeństwo zabawek. Część 1: Właściwości fizyczne i mechaniczne” w punkcie 5 „Zabawki przeznaczone dla dzieci poniżej 36 miesięcy”, przewidziano dodatkowe badania o surowszych parametrach dla zabawek przeznaczonych dla tej kategorii wiekowej. Między innymi zabawki te, co do zasady nie mogą zawierać małych odłączalnych elementów mieszczących się całkowicie w cylindrze do badania małych części. Natomiast zabawki z miękkim wypełnieniem nie mogą zawierać żadnych twardych i ostrych zanieczyszczeń. Zaś dołączone do zabawek linki, łańcuchy oraz przewody elektryczne nie mogą przekraczać określonych w normie długości. Ponadto nie należy w nich stosować szkła czy porcelany lub tym podobnych materiałów, które mogą łatwo ulec zniszczeniu, pozostawiając ostre elementy, o które może zranić się dziecko.

Co więcej przedsiębiorcy umieszczają niezgodne z prawdą ostrzeżenie o występującym niebezpieczeństwie wynikającym z obecności małych elementów, które mogą powodować udławienie lub uduszenie, na zabawkach, które na pierwszy rzut oka nie zawierają małych odłączalnych elementów (np. zabawki piszczki, zestaw wiaderko i łopata do zabawy w piasku).

Ponadto na zabawkach przeznaczonych dla dzieci do 3 roku życia zaobserwowano umieszczanie ostrzeżenia „Do użytku pod bezpośrednim nadzorem osoby dorosłej”. Ostrzeżenie to powinno być zamieszczane na zabawkach funkcjonalnych¹⁴, czyli takich dzięki którym dzieci uczą się umiejętności zawodowych, które wymagają nadzoru dorosłych (np. maszyna do szycia, zestaw do robótek na drutach, skrzynka z narzędziami do rzeczywistego użycia w trakcie zabawy, maszyna do pisania).

Reasumując na zabawkach przeznaczonych dla dzieci poniżej 3 roku życia nie mogą być umieszczane ostrzeżenia „0-3” („Nieodpowiednie dla dzieci poniżej 3 lat), ani informacje dotyczące ryzyka użytkowania zabawki przez dziecko, np. „małe elementy – ryzyko udławienia lub uduszenia”, ponieważ zabawki te nie powinny stwarzać takiego zagrożenia dla dzieci w tym wieku.

Najczęściej występującym zagrożeniem, mającym bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo dzieci w wieku poniżej 3 r.ż., nadal są odłączalne małe elementy (samoistne ich odłączenie się lub powstanie

¹³ art. 40k ust. 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności - Dz. U. z 2014 r. poz. 1645, ze zm.

¹⁴ Pkt 4.1 załącznika nr 3 do rozporządzenia MG

Warszawa, grudzień 2015 r.

w wyniku działania niewielkiej siły). Najczęściej kwestionowane z uwagi na obecność małych części kategorie zabawek to tak jak w latach poprzednich: zabawki do pchania, zabawki do pociągania i grzechotki. Niepokojące jest również stosowanie przez producentów do opakowania folii o zaniżonej grubości, co w przypadku nieodpowiedniego zastosowania przez dziecko, przykładowo założenia takiego opakowania na głowę, stwarza ryzyko asfiksji.

Sporządziła: Ewa Domańska, Departament Nadzoru Rynku

Data: 10.12.2015 r.